№ 1 (39)
1 сакавіка 1996 г.
пятніца

НЕЗАЛЕЖНЫ ТЫДНЕВІК

ТЭЛЕПРАГРАМА
БІРЖА ПРАЦЫ
КУЛЬТУРА, ПАЛІТЫКА
СПОРТ

ВАЦЛАЎ ГАВЕЛ

ПОСТКАМУНІЗМ

Посткамунізм — цяперашні час не толькі краіны і народаў, але й людзкіх душаў. *Працяг гэты на старонцы «Інтэрнэт-вітальня», гэта значыць адносінамі ня толькі ў Беларусі, але і ў Чэхіі, што дзе-нібудзь на Кубе. Розныя эфэкты ўсім, як людзі ў розных краінах спрабуюць давесьці сабе радзі з гэтым зусім не радзіцкім станам душы. У гэным нумары "ННГ" дзякуюць фрагмэнты прамовы вядомага эўрапейскага пісьменьніка і мыслера, прэзыдэнта Чэхіі Вацлава Гавела. Гавел выступіў з гэнымі разьмі летась. Зь кастрычніка ў Дрэздэне, дзе з мясцовай тэлевізыйнай жаданьні мае быў нядаўнім тытул доктара honoris causa.*

Чытайце на 3-й старонцы.

ЭРАПРАТАК

СУСТРЭНЕМСЯ НА КРУГЛАЙ

Пазіт і журналіст Славамір Адамовіч пры мосьце прадпіяў незалежнай прэсы і радыёвымі перакладчыкі на «Круглай плошчы ў Менску. Пагаворыцца сьвяліся да яго кімкі. Шмат якога чаго на пасьдзеньні ён сам. **Шмат чаго давядзеў** ці перадумаў. З гэным незарыньнай паэтэй кіны. Прастыкуе выказваньня ў канцэсце "Рэнкавага сацыялізму". Нехта пранчыце гэты рэпартаж журналіста як гэўнае ерэнчыцца да дзевяньн, нехта зноўдзе ў ім зоркі-ны-дзе-зу сучонага беларускага газэтнага бізнесу, нехта бўачыць у ўжасьці літаратуру...

Чытайце на 3-й старонцы.

ГОМЕЛЬ

ПРЫВАТНАЯ САЦЫЯЛЁГІЯ

Каб неяк разьвязць адностайную гільні жыцьця, можна зрабіць мноае. Напрыклад, правесьці прыватнае сацыялёгічнае апытаньне на тэму "Зь што мы любім свой горад?" Адказы будуць самым розным або самым адноўкавым, але абавязкова дадуць падстаў для нейкальных думак. Наш карэспандэнт у Гомелі Зьмітер Бартосік апытаў тэмельных студэнтаў пра іх адносіны да родзнага гораду.

Глядзі старонку 5.

ТАНАРАМА

ЗРАЗУМЕЦЬ ДУДАЕВА

Расейскія вайна-чалінні ваюць у Чэчні не пад сваім прозьвішчам, — сьцьвярджае гісторык, сябра апазыцыйнасьцкага руху мусульманаў Хаджы Мурат Ібрагімбэйлі. — Гэта ґрунчачыцца страхам кроўнае помсты...

— Джахар Дудаеў — гэта на дзвюх ножках чалавэк, але прэзыдэнт, абраны сваім народам на дэмакратычных выборах. Я стараюся зразумець ягоныя дзеяньні.

... Будзеньнасці і Коэльер для мяне не тэрарыстычныя акты, але акты дывэрсіі ў часе вайны. Гэта вынік ненасьцяю, прычынаю якога стаіць напад Расіі на Расіфэрку і кастрыт 26 лістапада 1994 г.

ГОЛЕ ГАЛ ЗАРАЗА

Цяжкам глую гутарку, а таксама паведамленьні пад рубрыкамі "Палітыка", "Эрапейская гасподарка", "Рэлігія", "Гэтар", "Музыка", "Календар", *— чытайце на старонцы 4.*

пытайцеся ў шапіках «Саюздруку» і ў прыватных распаўсюднікаў, а яшчэ лепш – выпісвайце НЕЗАЛЕЖНЫ ТЫДНЕВІК

наш індэкс 63125 падпіска скончваецца 10 сакавіка

АД РЭДАКЦЫІ

ЖЕНЧАЯ ПРОСЬБА ДА БЕЛАРУСКАЙ ПРОСЬБЫ

На дзвянаццаты годзе свайго існаваньня "Наша Ніва" пачынае выходзіць дапотыдзенна. Як фэномэн з попелу, зь бязладзьдзя нашага часу вырастае "першая беларуская газэта з рыцэрскай", каб зноў стаць пісьтэрхам эдадзкіны і патрэбаў свайго народу.

Гісторыя гэтага найбуйнейшага ў Беларусі выдавецкага прадпрыемства разьвіваецца гэтак жа суперзвычайна, як і гісторыя самой нацыянальнай ідэі ў XX ст. Створаная ў 1906 годзе "Наша Ніва" (мэтаю стала пашырэньні тэрыторый усяго беларускага: палітыкі, культуры, навукі. На старонках газэты пачынаюць сваё ўзьмацьненьне ідэі бацькі-заснавальніка Кастуся Каліноўскага, — Польшча вядзе гаворы ў Гэтаўсяго вайну. Першая спроба адшукаць вядомае пакаяньне да 1920 году, калі вайна ўсё ж такі ўсё-такі ўсё-такі.

У траўні 1991-га "Наша Ніва" была адноўленая ў Вільні, там дзе яна заўсёды й выходзіла дагэтуль — у радзіме гэнаядзе беларускай ідэі, гісторыі й культуры. Тут вынікі жыцьці жыве той беларускі дух, які не вазьму дэфармацыяў, спатнеяе часу — як гэта адбылося пасьлядз у БССР. На прыпяту ідэі апошняе газэта выходзіла раз на месяц і зьмяшчала амаль выключна сьлезьлівыя пацаны — "тэрмінальнае малоў", вастанчэйкі беларускай прыблематкі ў нашым часе. Такая "радзіваная" ідэя трывала часта эксперыментаў, тэм не мяцо была і ніякіх пра выдавецкі прэст як выторыы самакупны мэхаізм. Перад пішыцтвам стояла яна задача — нарэшце да фармаваньня карэнеў нацыянальнай традыцыі.

Многія мастэты эстрыцыяні адноўлюцю "ННГ" як выданьне літаратурнае, замкнёнае ў сабе і даволі ас ад рэальнага штодзённага жыцьця. Але гэта быў неабходны пэрыяд, бо ацэ ўсе ранейшыя калектыў выпрасту ня зможе бы стаць адзіяпэтным вытэрмінальнам гаго, што адбываецца ў Будзі-кадзічыне. Важна было дабыць да

ЛІТАРАТУРА

ЗА ШТО АВІН ЗАБІЎ КАВЕЛЯ?

Новае зэ Ўладзімера Арлова пра аўтобіяґрафічнае падарожжа з Навапалацку у Менск. Заваротная дарога, змучайныя людзі вакоз, звычайны дзень. Але калі ва мавце здольнасьць запрадаць у сэнс стабэй, па рэчуўнаецы і сутаістэтнасьці, калі ў вас багатае эмуцыянальнае і дабрае чамусьці, то банальнае падарожжа перапрасіцца для вас у цэлую чэраду прыгодаў і згадак, а ўсё, што адбываецца навокал, набывае раптам вялікі й драматычны сэнс.

Гл. старонку 5.

ГІСТОРЫЯ

БІБЛІЯТКА

СЛАВЯНСКІ АДДЗЕЛ

Калі ў 1911 г. новы будынак Нью-Ёрскай Публічнай Бібліятэкі на скрыжаваньні Пятай авэню й 42-ае вулцы адкрыў свае дзьверы для наведнікаў, першае быў чытач Сяргвянскага аддзелу, на 24 траўня ў 9 гадзін 15 хвілін (факт, афіцыйна зьбераганы) увайшоў у ракоі на другім паверсе й пасьлядз чэдзік, у рэгістрацыйнае пісьму: Давід Шуб. Бо ўнуч дзьмуў прафэсар М. І Грэца "Ґрасіственне ідэалы нашага времени. Фрыдрых Ніцше и Лев Толстой". Так Д. Шуб увайшоў у анналы гісторыі амэрыканскай культуры. Інфармацыя, цалкам выпадкова захаваная з архіва й не менш выпадкова знойдзеная, паведамляе, што Давід Натанаіч Шуб нарадзіўся у 1888 годзе у невялікім мястэчку Паставы каля Вільні.

Артыкул Алеся Жданоўскі пра беларускую калекцыю Публічнай бібліятэкі і Нью-Ёрку — на 11-й стар.

сутнасьці падзеяў, выходзячы зь і дзульнага ідэалу, а з кімкуючых нацыянальных інтарэсаў краіны, яка вольна лёсу стала самастойнай дзяржавай.

Беларусь, аднак, ня стала дзяржаваю незалежнай. Для калькіны розьніцы "ННГ" ня стала самастойнай.

Беларусь, аднак, ня стала дзяржаваю незалежнай. Для калькіны розьніцы "ННГ" ня стала самастойнай. Але пачынае ад Вільні ў Менск.

Новы этап бытуе новую форму. Дакладней, сёньня рэдакцыям яе ўжо даставоўнае сьветаносьнасьцю бяу. Каб вярнуцца да кацыпшыцы 1910 году — і ня да кацыпшыцы рэгіянярыя тыдзённіка, масавага і самакупнага, адкрытага да ўсіх тэмаў і правяку нашага жыцьця. І каб ў гнэрэнцыя газэ ніяжэйшай дзіцкай нашае правы была самадзіньна, то цяпер галоўнай экзамэнацыяю газэты будзе тэрмін.

Новы этап — рынкавы. "ННГ" пачэна вярнуць сабе кольшы вэрс любімай газэты, але не пра сэнгаду вужэй кулкі нацыянальна-ангажаванай публікі, а пра шкала і ўдаз у нашым выдавэльні рэклямадэўна. Выпісвайце "Нашу Ніву", прапаноўце ім рэклямныя матэрыял і гэтыя Вы дапаможаце тыдзённіку на новым этапе вечнага станьлівасьня.

Фэнікс адрадзіцца з попелу.

Інфарматар

12 газэтных палосаў патрэбнае інфармацыі

- *Тэлевізыйна праграмы: ад пятніцы да пятніцы.*
- *TV Sat: Анатацыі вядомых каналаў спадарожнікавага TV.*
- *Радыё: Свабода, Голас Амэрыкі, Францускае Нявецкая Хвля, Ватыкан, Бі-Бі-Сі, Польскае, ЯУЗ Ма.*
- *Новыя кнігі. Кнігі-спатэй. Навіны аб беларускім выдавецтву.*
- *Кіно, відэа, тэатры, музэі, выставы, канцэрты.*
- *Рынак. Кошты. Тавары.*
- *Біржа працы. Дакэты новых вакансіяў.*
- *Транспарт. Расклад руху.*
- *Адукацыя. Пасьлядзі вучыцца да ажку!*
- *Адпачынак: гульні, гэсты, забавы.*

ПРАЗ ТЫДЗЕНЬ!

СПОРТ

СІЛА СУПРАЦЬ ІНТУЦЫІ

У шахматным мачы Гары Каспарава з камутэрам перэшую парэшю чэмпіёнсьвэ гэрмэ...

Падрабязны пра тэм на 12-й стар.

МЫ Й СУСЬВЕТНАЯ ГІСТОРЫЯ

Нашыя адчуванні не супадаюць з тымі, якія нам штодзённа навязваюць беларуская газэты й асабліва тэлебачанне. Мы ведаем, што нямы порстэктыльщ у гігантаў сацыяльнычай рэдуктыў (іншай рэч — шкада пладоў), пра тыпаж кодэйнка — "самага чалавечнага чалавека" — мы ўжо шмат чытаў й гістарычнай публіцыстыцы. На тое, што гераізуецца афіцыйна, мы гатовы часам паглядзець цікавіна. Але бездань пакіх нам й цяперашнім рэжымам, які мяжнецца вызнаўцы моду ва ўсіх галінах грамадзкага жыцьця, нашае большасьці глябальнае, чым татальны недвяр да афіцыйных лёзунгаў. Мы бачым, што тут нама пытаньня, нама дзеяньня — усё сусьпальнае эстэфізіка. Беларуская дзяржава сьнепа — мара для досьледчыка Фройда.

Тамы мы робім свой выбар. Захоўваючы здаровае пытаньні й ведамасьці, ведаючы, што ў кожнага з нас, пасьля прадвіцкай нітарэсы, рэдакцыя "ПНН" распачынае вытоўсы тыдзьнёка. Трэба прызнаваць, што для людзей, разбэшчаных штомесячнікам, перакод на тыдзьнёк дужыя вытоўсы газэты азначае пераход у іншую дамінанту жыцьця. Асабіста я на перачыны ўчынак не прэтэндую. Але, выслухаўшы думкі адзнак, мы прыйшлі да наступных ўнутрыредакцыйных кампрамасных высноваў:

1) Сытуацыя ня ясьць татальная: па-за афіцыйным мярэжам існуюць тыпы жыцьця, якія не падпадаюць навядэлцы. Важна тое, што мы самі жывем тэйным жыцьцём, нам ясьць што сказаць гораду й сьвету, ёсьць пра што сьпяваць.

2) Мы не адны таксь.

3) Рэалізацыя праекту друкаванага тэрыёдыка фінансава можа апрацаць сабе тольк у рэжыме тыдзьнёка, незалежны штомесячнік не можа сабе дазволіць. У тыдзьнёку зьяўляецца нейкая порстэктыльная ня рэклама.

4) Тыдзьнёк прыносіць стабільнасьць.

Гэтыя меркаваньні й перадвызначылі пёс праекту, ці, даклад-нейшую рашучасьць.

Трансфармацыі падлягае ўсё выданьне, але першая адрознасьць — зьяўленьне чыста інфармацыйнага блёку. Ўзьнікае ўласна газэта. Між тым, найгалоўнейшая вяскаць, дасьлічуе патрэдзішні этапамі "Нашай Нівы" — гуманітарны погляд на рэчаіснасьць — застаецца асноўным чынніком фармаваньня газэты. Інфармацыя — пра чалавека, гуманістыка — пра хлопаў чалавека.

Гіпарэдзя ўжыку — дасягненьне таго ўзроўню культурнае й інфармацыйнае самадастаткоасьці беларускае сытуацыі, пры якім яна зможа разьвівацца надалей, уже не успрымаючы вокавы нестрымны ўплыў як катастрофу для сябе.

Застаецца дыскусійнае адзяка матэдзіятэтнае праблемы — што зьяўляецца вокавым уплывам? Мы плотным, да якой большасьці жаць калегаў ставіцца скептычна, засвараная на тым, што нам супрацьстаіць сатанізм. Ня можа так адзін чалавек разьлічыць самы абгрунтаны, дзіначасова выстаўляючы навідавок свае пагалеі, калі гэты чалавек ня мае сувязі з д'яблам. Ці мае тады шалаяй дзейнасьць порстэктыльщ?

Ужо ня першае тысячагодзьдзе людзі сутыкаюцца з ірэдыкальнымі сілами. Не ведаю, колькі яшчэ гэта будзе дужыцца. Адчуваньне зьнітаванасьці з Сусьветнаю гісторыяй падае сілы.

Алег Дзіркоўскі

Камэнтар

НЕ ЧЫТАЙ!..

Сяргей Харэўскі

Беларусь — індывідуалізм. Калі ён заходзіць у вагон, дзе сядзіць адзін чалавек, ён бесьпамылкова абірае месца, дзе ніхто ня сядзе. Дзіначасова. Калі ёсьць мажлівасьць, ён бярэ месцы, дзе ніхто ня сядзе. Калі ёсьць мажлівасьць, ён зробіць сабе пустаднасьць

Сёння на Круглай

(Практыкум выжывальня ў кантэксьце „рынкавага сацыялізму")

Славамір Адамовіч

Зарабіць на продажы незалежнай прэсы нашы гісторыкі пачалі пачэ ў канцы 80-х. На шматлікіх мітынгах той пары пасьлякова прадаваліся антыкамуністычныя газэты й газэткі — тэрыта так званага дамакратычнага кірунку.

Дзьве лініі ў газэтным бізнэсе

У асноўку газэтнікаў і сёньня можна пачуць гісторыкі пра „вялікае натхненьне" прыватызацыі, яко прадавацы газэты "Свабода". Тады, у эпоху мітынгаў, гэтае выдадзенне мела надзвычай-дэмакратычнае аблічча, але выстанавілася ад Беларускага Нарэфэрэндуму, імкнасьці ня стаць "парэфэрэндумгазэтай". (Газэтам лучэньня супрацьстаяньня партыйнасьці і прафэсіяналізму) А БНР у тыя часы, на жаль, 80-х і 90-х, перажывае часы найбольшае стады. Дык вось тэзіс прадпрыймальніцкі выйшаў "такімсы канцы з канцамі". Ен набіраў газэт, на першай старонцы якіх было паазначана: кошт 45 кап і ставу на гэтыя месцы пустыя самаробную пячатку "БНР 1 руб." Пасьля гэтага ен раздаваў газэты падпісчыкам, якія на вакзале прадавалі тысячы асобнікаў за пячаты гадзіны. Кажуць, у выніку прадпрыймальнік збудаваў сабе дом...

На вядзе, копы прыкладуць тэзіс "прадпрымальніцтва" вядце найноўшай гісторыі беларускай прэсы, дае ўпэўнены, што гны — не адзны.

Так было ў самым пачатку, кат ў любой „галіне жыцьця" ня, ён "прадпрымальнічаў", ратуючы ад ГУЛАГу і ЧЭКІ. Зь цяжкім часу бізнэсмэну ставаецца ўсё горэй, ак пакуль прадаж газэт ня стаў гнетаваньцам з эмуляцыяй жыцьця ў шпоцьвяноцку працу зь сэкрэтнай, заспрачаньне, так бы мовіць, зарэбкам.

Восьмае лютага 1995-га, калі друкаваньне незалежных газэт выйрэды мусіці перанесьці за кажу, у Віцебск, і калі дзяжурныя сьцьвіны распрацоўкаваньня адмовілася браць гэты "заможны" газэты на рэпэтацыю, зьявілася патрэба ў стварэньні альтэрнатыўнай сеткі.

Другая лінія — практыка рэалізацыі чыста камэрцыйнай выдадзенай — таксама бярэ пачатэк з памежжа дасьведчэньня. Яна ня зьведала перапынку, бо, калі ня сьвяе шматлікіх мітынгаў, а ягнуцкіх сьцьвіны выдаваньне антыкамуністычных пісчкоў, прадпрымальныя пошукі перайшлі на продаж пісчкоў ірэальнага ўзроўню. Ня ажыў, ліпе тэзіс пастаўцаўцяў у штопцьвякі і цяпер прынцыпы добры дзяюк ня выдаўцам, так і працаўцам.

Канкурэнты блакітных кіёскаў: хто і дзе прадае газэты

Акрамя ажыратэгі, сталы, напрыклад, як ваша пасьлякова, ад продажам пасьлякова выдаваньні сяньня займаюцца жаночыя: на плэсі і вакзальнай прадуцыйнай дзяжурнасьці ствэтны, студэнты... З пакоў і ў электрычных "чынах" прадаюць групы малодых людзей, для якіх гэта зачэпка зьбуйнацца ўмоваў прыкладзіцца на ашкку да вярхоўнай сучэнага бізнэсу. Дужэйшае пэтэ, калі пайсьці далей, прымуцце із рэгулёка ажуববаць "свабо" тэрыторыю. Адныя у канфлікты з прадаўцамі "Свабоды", "Ўмкі" або "Народнай воли" канцуюць камэрцыйнай гэрыёдкі стаўрасіцца на ўмэрах. За іх гэта пасьлякова робіць трансгрэсіяй і гарадзкая міліцыя.

У сталцы беларускі газэтны з рэч можна набыць на Кажарэлы, у падземных пэрэходах на пратэкце Скарыны, у пэрэходзе на станцыі метро "Інстытут культуры", а таксама ў мікрараёнах гораду, значыцца кажа ўжэ самай...

Хто куплае

"Свабоду", "Народную волю", "Ўмку" і "БДГ" набываюць найперш грамадзяне, нагстроеныя, якіяка кажуць, апазыцыйна да таго ўжыку, як ўладу і ідэі. Такіх ня спыта кошт ад шмы -5-6 тысячаў. Купляюць "Беларускай" газэты і грамадзяне, якія пастрымоўцца ўжым альбо пасьлякова сябрамі ангыпрадаўцамі і партыяў ("каб ведаць дужы апаненту"). Некаторыя разоў газэты "Ўмкі" купілі і ўжыя дзякуй-фашысты з тутэйшага фэйлу "Русское Национальное Единство". У ярной — значыць маарнэвамной сакстыкі на "грэцкі мокрыя". Нарэшце знаючы — "Русский порядок"... Набывалі газэты і тавары ў Аўрэлу, атаман БНР і дамакратыі, і спадар А.Трусаў, дамакратыі і прадпрымальніка.

Некаторыя эмальтавыя грамадзяне купляюць прыцыпова толькі "Свабоду" й "Народную волю". А вось "круга прыкмуціна" не купляюць нашы "БДГ" ў бяжэнкі цэны. І чыні даражэйшая на чатвеку вопраткі, ня цікавіць яму разьвітаць зь пяцьцю тысячамі "ўмкаў".

"Ймчко" асабівай пагуляньнасьцю каўрыстаецца сярод студэнтаў і школьнікаў, але замусыці не вельмі падабаецца выкладным зь ліку гэрыёдкага насельніцтва статыцы, якія зьцяжна напатрэбась сакай аўрай наш ягнастычны ўнівэрсытэт.

Праца зь людзьмі: асабісты досьвед

Мае першыя спробы прадаваць газэты ў электрычках і ў пэрэходах на станцыях метро «Кастрычніцкая» й "Акадэмія Навук" пацыпеп фіяска. Гады мясцам свайго незаконнага гандлю я выбіраў Круглую плошчу (ейфашчэ наказ - по. Пэрамогі). І не памыліўся. На Круглай мой бізнэс трывы тры месяцы.

З кастрычніка, ракуць было цёпла, прадаваў газэты "Навроз", калі пэрэходу, што нахутрацы крыны "Хлеб", на месцы, дзе працавайны сустракаюць закаханы ды пакупку-продаж. Тутсамы нарадзілі чакалоў "Кур'ера", каб набыць у іх "калёсы" ці "самому".

Само стаяньне на адным месцы - гэта матэрыяльнасьці цвяні кагэ бачыць, у тым ліку знайшчы і знаёмыя людзі. Вось пісьмённік (раяскусі (прайцэ) і не зазнаюць), а вось старэйшы, патэтэ Мацарэна, вось Дзіяпісі з Дайжэмм прабеті, атэмм выдаюць пад плашчыку: "Апусьцэўся ты, апусьцэўся". Гэта ен пра тое, што я газэты прадаю. Вось на нейскую скоку ў Дом пітаратара прабыцьбаў Станіслаў Шуцкевіч.

З надвоцкам хацеду я парабразіць у пэрамоз. Гэту кагэ кнюжай краму. Прадаваў трывы нашыя "Ймк", радзяя — "Свабоду" і "БДГ". Ня ад чыя знайшаў дзяяя мне на рэмпэзыцыю спадзоўны твар. Мастак А.Кіт-ляроў, ён ужо ня ў першы раз сьвяе пашыпі "С Новым годом!" (ейфас прэзыдэнта у інтэр'еры а-ля Кустодыеў).

Працаваць мне падабалася, бо гэта была праца зь людзьмі. І мітыцьм ня чакала. Побач я мэў жывых суседзяў: "біча" (пытаньні-тэмы чаканасьці зь дзьвюма вывалібмі вядкадзкі і Афганістанам за плячыма), жабрак, які зь нахабраванага спіцоваюць за сваё спарчыцкі кагэрыі, маладзюк жаночку мужчынскага полу, што жыве з продажу кветак, якія "экстрапаўстае" пад помнікам Пэрамозі, пацыя Сяву, сына кампазытара Сяргея Дарохіна (сама прыходзіць падарабіць грошы на фінеіцы). Жыць адзін музыка - ёпыцеці - бранзалет на тварцы, таксама заробле...

Прадавець "Свабоду" альбо "Ймк" — гэта зусім ня тое, што прадаваць нагрыцмід, "чысты" дегенэрат - газэту з да роспамі трывяльным зьместам. Продаж пацыпчы ачаравайай прэсы - акт найперш пастыцны і грамадзянскі. Таму, вядаць, так часта асобныя грамадзяне заклікаі мяне прадаваць газэты яеда ня за адуконую цану...

Незаконны продаж прыз надзаконным рэжыме

Каб легальна, законна прадаваць незалежную прэсу, неабходна набыць ліцэнзію на розьніцы гандаль друкаванай прадукцыяй і выбраць у дзяньгаладзе адно пэўнае месца на тэрыторыі горада. Нібыта ўсё проста. Але тольки нібыта. Бо ямы ніякі бюрэкратычнае сваяцьцьвіці ў гэтым прабленьні, ня ўзьнікаюць пры гандлёвай легальнасьці. Таму, не жадаючы дзяюдзіць сябе да скарынга сяньня, нашы грамадзяне ў пераважнай большасьці незаконай прэсай гандлююць без ліцэнзіяў і ў тым месцах, якія яны самі сабе выбралі. У краіне, дзе ўсе законадаўчыя акты з дзе не працуюць эканамічныя законы, а законы паяпчыцца парушаюцца самым жрэцнацкім, такім паводзінам прадаўцоў цяжка надавіць незаконным.

Зразумела, што продаж газэтаў без дазволу — справа горкавая. Але, акрамя маральнага задавальненьня, пра што ўжо сказана, гэтая дзейнасьць прыносіць і рэальны грашовы прыбытак. Трэба толькі выбраць дробае месца, не бакоцца міліцыі й аператыўнікаў працаваць з публікай, памятаючы пры гэтым, што горы сьпіць не варта. Не дагнаюць.

Цэны, псыхалёгія, месца і час

Самым прыбытковым у мяне быў месяц сьнежань, калі адтуюнак цана газэты "Ймк" трымалася на ўзроўні двох тысячаў беларускіх рублёў. Па выхадзе чарговага нумэру я браў сто асобнікаў і на працягу трох-пяцёх гадзін зь пачэ-ва прадаваў іх коштам тры тысячы пяцьдзесят рублёў на асобнік, заробленых дзьвесьце пяцьдзесят тысячаў "чыстых". У выніку за месяц я атрымаў свой "пэнсіон". З гэтае сумы пяцьсот тысяч змог пакласьці на рахунак у Ашмадзьнку (чаго ніяк не гадавалася зрабіць, працуючы ў "Настаўніцкай газэце"), а рэшту аяжрамаў на аплату трох месяцаў пражываньня ў інтэрнацыях пасьлякоўцы.

Мушу зазначыць, што, гандлюючы безпідпісі, вы і тольні вы прынімаеце кошт вашага тавару ў адзіным выпадку — газэты "Ймк". У сытуацыі з продажам незалежнай прэсы ніхто ня мае права ўтікнуць вас за тое, што прадаеце дорага. Вы можаце сказаць, што гэта сьнуры ражэн ставрэ) такой "ніцатлтае" абстаўкі. І будзеце мець рацыю.

Разам з тым, зважаючы на ступень інтэнсіўнасьці продажу, вы можаце ня толькі падвышаць розьніцу цану аднося гуртоваі, але й зьяжаць яе. Кат вы гандлюеце на адным месцы, у вас абязкова зьявяцца стабільны пакупнік. Прадаўце яму сёньня тамчай, бо ен ваш. Адзак ня варта, бадай, саступць кшэлку выгадоскаму, які ўзім сваім выглядзе сьведчыць, што ен можа купіць ня тую цану, якую вы прынячаеце. Вядома, пры гэтым ен будзе сьцьвяроўка аяварочне. Тамі чынім, вырачэньне псыхалёгіі пакупніка — абавязкова ўмова пасьлякоўсьці вашага бізнэсу.

Найбольш аптымальны час для продажу газэтаў на Круглай - з чатырох да вясьмі гадзіны вечара, кат пэрэ вяртаюць з працы і дынаміка жыцьця ў пэрэходзе значна ўзмацняецца...

Заакацыць пакупніка, каб той набыў менавіта вашу дзяяюную прадукцыю, дастатова складана. І кат гэта вам удаецца — значыць, вы прамацаеце.

А пачуцьцяй радасьці да таго, што вы нарэшце зарабілі свае грошы, а не атрымалі іх якасьці падачкі, вы абавязкова адчуеце. Вы станяце паважаць сябе, набудзеце боязь "Нарачэнскага" і падзелцеся хлебам зь "бізнэм" і жабракамі, вашымі калегамі па месцы працы...

Сёньня мае рабочае месца ў пэрэходзе на Круглай застаецца вакантным. Працыцьм скончыць і вярнуцеся гатовае: нават самы маленькі ўласны бізнэс — гэта шлях да свабоды.

Вільні

Сяргей Шупа

ШУПАЎ ДЗЁНЬНІК

14.02. Сарэла. Пачатак хронікі вялікага сакэсу.

"Наша Ніва" ўжо колькі гадоў абмяжоўвае з усіх боўкаў жанр дзёньніка, але дзёньнікі індывідуальнага дасягаюць самых непрадказных глыбінь(Д. Аўсяй, Ю.Гарбасаў, Ю.Гнілёс, С.Адамчык), падарожныя нататкі Ф.Скарыны, зрэшце, Дзёньнік Прыватнага Чалавека – нягледзячы на ўсю ірвонасьць і суперніцкасьць у сьпісьцы й эстэцкіх гэстыкуляцыях – гэта ўсё дзёньнікі, гэта ўсё адзін Дзёньнік новае кнуцьцяне сьпіцыал, пітэрскі, мы спадзяюцца бясьмяротнасьці й краснага, бяз правялі і закону, без пастуляту і мандэфасці.

Такім чынам, Піпар-Прынцыя ўжо тэшы месяц у канатовым стане. Нягульны сьлід – ніводнае фота. Пытрацка (з навуковай канфэрэнцыі 1911) і мэрзак Гнілёс (1913). Дзку БКЗЗ) у Ліпе – ані крэпіці нікат "Ніс" не пракладзены. І гэта тры тыдні. І ўвесь гэты час ідзе адзін з попавай ірвацкіх пабы...

15.02. "Адно... ня збыў вашу ўсё бяз". Дзе Ўладзь Пантрэйчыц на ангі ("Deer Hunter). Пра хлопцаў з маленькага пэнсыльванскага мястэчка, якія ваююць у Сайгоне і ня ўсе – "старшы" інструктар з "Вісе" (ён жыў ў Прыпяцкім Полесьці на екат – ті, у кніце д.р Кіпеля "Беларусы і ЗША"). Трое хапаюць Пулуку, ён ратуе іншых, ды ня ўсе колькі пляка і ісьці адзін зь іх у цытэр ці Сайгоне, у ўдзерсі. Да яго па дыкодаць пісьмоў з анкетным лістом і кажа:

– Так, знаешь, Хі-Чабатарзаі-!!! Гэта што, расьлінаводзтва ці ня?

– Не. [!!!]

– ???

– Гэта амэрыканскае прозьвішча.

– Ад гэтае пары рэпікай у мне зьмяніла, дзе, і ўсьлед ня ўсе дзе, тэмы – з часу?

Чэрвень (Ніна Аляксэй) ўраньце перавыбрала старшынём Пітэрскіх Беларускіх Ваеннатрывожных ня. Толькі ня ад стала адыйдзе (каля, як кажа, бесэрнуе не дастаючы – адзін прыпадак) Вікіпэдыі. Ня ўсім нікам-навігаторам) – асьвяшчэнне стадыі. Ідзе, дзе, ня ўсе, ідзе пры такім стане культурна-навуковых кантактаў яны вішэ ўрэсурсе аднак. Ніхто ня ўсьвяшчае зьмяніў у найбольшым часе пераасьцібуцыі чэмпіяцтвы сьцяжкі (адзін зь іх пістэчыцкім ухілам. Прай-Ч.А) з тэрмінам прыняў (пісьмо, ня ўсе, ня ўсе, ня ўсе) – ня ўсе, ня ўсе, ня ўсе, ня ўсе.

Ніна Аляксэй (Прыпяцкі Беларусі, чмасці). Нашчэнне – гэта "дзяйсе", "дзяйсе". Мадрэй К. Інайніта дзяй за 5 кжэнцу – 25.03! І пад гадзіну пабітэ на самаіст, ідзе адзіную у Кіль.

– Кіль (мачыма) – асабістая арэвы Вытыра Андрэса з (мачыма) мечыкам матрыцыяй Ніна 1920 чэрвень. Пад ня ў патрэсці ня пе нагодзе дзеяньца.)

16.02. Пятніца. Дзень Незалежнасьці Літвы. Дзкандзі, Дзень Адчуваньня Ліцьвінства. Дзкандзі. Вялікае кетска з нашым клімаатычным поле: ліцьвіны – незалежнасьць сьвоз зімы... Якое тут сьвятка, калі вашы сьвяты і на вулкі страцаю ня ня? – Ня ўсе. Ня ўсе ня ня ня

Вацлаў Гавэн

ПОСТКАМУНІЗМ

Дазвоўце мне выкарыстаць гэты прыклад момант для невялікага адступленьня, каб апісаць, дзе я ўпершы пазнаў пастКамуніЗм.

Тое, што можна назвать постэканомічным станам мысьленьня, нешмат прыгадвае, і, зачуўшы нейкай нейтральнасьці, знаходзіць, дзе ён, ня ў Расеі, а ў Кітаі. Марксізм, што прычыніў ужываньня такіх патэнцыйна моцна ня тобе: мы маглі спатрэбіць неняцідзка ды нашага жыцьця ня ўтрымаць. Ня ўтрымаць на гэта, мы ўсе до яго перыяміт прыкрыцьцем. Камунізм стварыў ясную сыстэму цэлых правільнасьці, якія дакладна акрэсьлівалі, што чалавеку можна, а чаго нельга, калі ён ня хоча мець непрыемнасьцяў. Часта гэта быў ня толькі спосаб, але ўсё розьніц, цьвяк зрадзецкім прыцьмі. Мы ўсе мелі, на шэраг жыцьцяў можна цьвёрда разьлічваць, а на пяо не. Жыцьцё было ідэалізавана шырэ, пустое й шэпчаленне ня ўсе ўзяць, ідэяк, зьвісьмі ўсьвіста, чаць, чаць, чаць, чаць мулкім, але ж адзіначасы да такой ступені правільна, што дамы пабаку парадасьлі пачуцьцё пуўнае бясьпекі. У дадатак да гэтае бясьпекі патрэбліцьчыцца дзяжэла прыпаночаны яны ў сацыяльныя гарнітуры, і мы ведалі, што нехта пра нас нешта пасьлядзіць і любым рэк, хоць ці гэта дзяжэла плацьць абмежаньнем ці свабоду.

Усе гэта рашчоры, сьдаю за ім, ужо, ня ўмеючы, ня ўмеючы, у нейкай вялікай прасторы сьведаю і пасьлядаюча падзеіся трэжаньнем, ня ведаючы абмежаньнем, ня ведаючы, ня ведаючы, ня ведаючы

ЧАЧЎНІЯ

ЗРАЗУМЕЦЬ АЎДАЕВА

З гутаркі Хаджы Мурата Ібрагімбілі, гісторыка, сябра грузінскарасійскага руху мусульманаў для часопіса «Polityka»

– Вы самі з Дагестану, нагадаеце да найбуйнейшай тэмы вашай аварыі, чэрвень стагодзьдзя жывеце ў Маскве. Чаму Вы – сазьнік Аўдаева? Ды яшчэ цяпер, пасьля кашмару ў Кізьляры?

– Па-першае, Джаар Дудаў – тая ж дзіва важа тымені чачэнцаў, але прэзыдэнт, Ічкерыя-Ічкерыя, ня ў ліку макратычных выбараў. Я сп-

раюся разумець ягоныя дзьвы.

– І вам гэта ўдаецца?

– Бадзяючыся з Кізьляру ня мне тэрарыстычныя акты, але акты дзьвярэй у часе вайны. Гэта вынік тыцячасьцы, прычынны якога стаіць нагад Расеі на Расейскую імпэрыю 26 лістапада 1994 г.

– Дзмутат Расейскай Думы Канстацін Барабой, які ў часе кізьлярскіх падзеяў Бугу і штабу Аўдаева сьцьвярджае, што Аўдаеў загадаў Радуеву ўзяць зьнішчыць вертаплёты. Усе астатнае было для яго ня-чакананьцаю. Хіба Аўдаеў больш на шмат улады чым шалі камандзірнай?

– На вачах у Аўдаева гінуў сонца жэнка і вясьляра дзіцяці. Гэта можа зьмяніць чаўвека, ці не так? Калі ня ўзяць пад Радуева, то я таксама не выключаю тут асьбістых матываў. Можа ен пазаіў адросьцьці сваіе Басаеву і зь кацеу ёму насьледаваць? Тольки ж ен, сьцярпіце ня ўзяць Басаеў да пятак. Тое, што ен нагнежаў да сем? Аўдаева (ен муж блізкай сваяк прэзыдэнта), расталькае вялікая амбіцыя, але Радуеў і Кізьляр дзакажаюць, што гэта дабіцца ня можа.

– Выглядае так, быцьцам Бу ўказваючы на Басаева на шпіталь у Будзёнаўску?

– Бы страшнаеце прабіне. У ёй, ня ў і кожнай зьвіне, ёсьць нешчыльнасьці. Па-першае, мэта. Басаеў ідзіоте тое, што ен ідзіоте нікому: ен прымусіў Расею несьці сусьцярэдняя ваенны і чачнянцаў. Ня ўсе сатрэдуньні прадстаўнікі вароны Ісакоў, а ня мадэрацыя. Па другое: кольскасьць аквярэў. Яны ўдаю б нашаго меншай, калі б не ціпуне шпіталіф. Ды ідзіальны вольскасьць. Адзін, Ёсць вялэ атрад, Басаеў і так бы выкрэуцісь. Гэта было патрэбна вялікоіна вайскоіцыям, а і пагоны. Ня прэзыдэнтаў. Па-трэцяе: маральнае аджэка ГЕТА ЗЯЛЕНАЯ ЛІНІЯ

раісся зразумець ягоныя дзьвы.

– І вам гэта ўдаецца?

– Бадзяючыся з Кізьляру ня мне тэрарыстычныя акты, але акты дзьвярэй у часе вайны. Гэта вынік тыцячасьцы, прычынны якога стаіць нагад Расеі на Расейскую імпэрыю 26 лістапада 1994 г.

– Дзмутат Расейскай Думы Канстацін Барабой, які ў часе кізьлярскіх падзеяў Бугу і штабу Аўдаева сьцьвярджае, што Аўдаеў загадаў Радуеву ўзяць зьнішчыць вертаплёты. Усе астатнае было для яго ня-чакананьцаю. Хіба Аўдаеў больш на шмат улады чым шалі камандзірнай?

– На вачах у Аўдаева гінуў сонца жэнка і вясьляра дзіцяці. Гэта можа зьмяніць чаўвека, ці не так? Калі ня ўзяць пад Радуева, то я таксама не выключаю тут асьбістых матываў. Можа ен пазаіў адросьцьці сваіе Басаеў і зь кацеу ёму насьледаваць? Тольки ж ен, сьцярпіце ня ўзяць пад Радуева, то ен ідзіоте ня ўзяць да пятак. Тое, што ен нагнежаў да сем? Аўдаева (ен муж блізкай сваяк прэзыдэнта), расталькае вялікая амбіцыя, але Радуеў і Кізьляр дзакажаюць, што гэта дабіцца ня можа.

– Выглядае так, быцьцам Бу ўказваючы на Басаева на шпіталь у Будзёнаўску?

– Бы страшнаеце прабіне. У ёй, ня ў і кожнай зьвіне, ёсьць нешчыльнасьці. Па-першае: мэта. Басаеў ідзіоте тое, што ен ідзіоте нікому: ен прымусіў Расею несьці сусьцярэдняя ваенны і чачнянцаў. Ня ўсе сатрэдуньні прадстаўнікі вароны Ісакоў, а ня мадэрацыя. Па другое: кольскасьць аквярэў. Яны ўдаю б нашаго меншай, калі б не ціпуне шпіталіф. Ды ідзіальны вольскасьць. Адзін, Ёсць вялэ атрад, Басаеў і так бы выкрэуцісь. Гэта было патрэбна вялікоіна вайскоіцыям, а і пагоны. Ня прэзыдэнтаў. Па-трэцяе: маральнае аджэка

ВОЕНА ПРА ЗРОБЛЕНЫ

ЗАЛЕЖНЫ ПАЛІТЫКА

САДДАМ СТРАЛЯЎ САМ...

У мінулую пятніцу загінуў зяць кіраўніка дыктатара.

Сутоньня іракскіх салдатаў пакаравіцца паведамленьне Ірадаўскі тэлевізіі. Брат Ды-сайм Камілі і Саддам Камілі аль-Маджыд, які ў кастрыцы вярнуўся ў іракскія шаляны пасьлі дабрадзяюствага знаходжаньня Ірадаўні, выдаецца быў зьбіты. Жыцьцё страціла ён пасьлі ня бацька і мадоны брат.

Паводле афіцыйнае паведамленьня, брата ды Саддам Хусэйна, Сабрыі Хусэйна, Ірадаўні, Ваджыдзі Ібрагіма, Ваджыдзі Ібрагіма, Ваджыдзі Ібрагіма

ле тамтэшні статыстычный службы пад канец мінулага году ўзросла. Гістарычны тым дасягнуў 22,77 працц., што азначае, што без працы было кажны 3,58 чалавек.

ПАВЯЛІЛЬНЫЯ ДАРОЖНЯЯ ПЛАТУ для грузавікоў на дарогах Нямеччыны, Дані й краінаў Еўразвязу з 1250 ECU (1556 даляраў) да 2500 ECU прапанавалі кампаніі гарадоў Гамбурга й Заходняй Кёльн. Пры гэтым Кёльн хацеў бы ўвесці эпізычную сыстэму дарожнага збору, якая ўключала б сходы, напрыклад, для "зялёных" пакояў, што выкідаюць у атмасферу мінімі шкодных прыкмаў. Сучасны мікстрэд па гэтым пытаньні адбываецца бурна. Прайда, некаторыя выказваюцца за яго выдзяўленьне стадыі.

НАРАБАВАНЫЯ ЗОЛАТА верніцца да законных уладальнікаў. Францыя й Альбанія падпісалі пагадненьне пра звароты 1,5 тоны каштоўнага жоўтага каўказа ЕВ 100 даляраў, які пітлерацы канфіскавалі падчас і ў сакавіку вайны. Зоталы, якія ня дайшлі ў часу застаяліся ня ДЗЯЦЦА Банку Англіі, аднак вялікае ЗЦАЛА, Вялікабрытанія й Францыя.

ЎРАЎЕЛІЦЬМ ПАРАЖ-ЖАЕ ЗАЛЕЖНАСЬ ад сеткавых ЗЛЕЖНАЙ ЗЛЕЖНАЙ ЗЛЕЖНАЙ

Зь Ашэ ідзе ў забіту Кавеля?

Уладзімер Арлоў

Нікі Гарэжкавіч з усім сваім "пасьнічкам" прыйшоў да іншым отцам-прыгнадальнікам ня вышэйшага бы за мяне і дасьці дзіх тых, хто цьвіце зарабілы чарнавікоў "Кадэр", які рэд на месці ня зьмяніў з Навалоцкім у Менск. З тэрміну вызна маюе ня сьці расейскага дэбрэца В.Мядзяц, як вы ды так, дзе ня сьцісьці, і ня ўсьцісьці беларускім пісьменьнікам, а ў выпадку сайта, што ацыдзіц заходзіцелі зьмяшчэна вядзіо галенае тэрмы, ўсе ўрадавыя пасьцеры ня ўсьцісьці і ацыдзіцелі, дадзіку і надзвіна забыліся чадзеці і менку, ратыльнаньне і пасьмадзіцтвуюцца ня ўсьцісьці. Да міне пагвэрчаюцца мнуцкія нягоднае тыцца кіпяцкі, ратыльнаньне і ўсьцісьці ратыльнаньне і ўсьцісьці. Ня

Замежныя літаратары

Пра адзіноту

Адам Глёбус

мі". Забаўна, відавочна, панаграю, якую экзоцыю намалюе на ім шырокім кірмаш, як чэшскі, тадэ прыкладнай эрапейскае паняцце знаходзіцца ад рэфлексіі, дзе ўзнікаюць адпаведныя ці плацяжнікі дзіцятаходзіц і нам дурнае набываюць яшчэ нарэшце. Высьвятляюць, што мы ведзем не толькі з Менсіх, але і насустрач "Великой Октябрьской социалистической революціи", пра што мечаньвалька нагадвае кадыя нарэшце на центральнай вуліцы кумачовым транспарантам.

Гэткае пагаўбяньне ад пачуцьцяў, што апошнім часу гарэў прыблизна «Ніва» і летцеці са спакусьлівымі снамі, а цяпер мы пазвалілі і ўбачыцьі вакно яе такое знаёмае й родным, што кочадка ўнутрыца і ўтыс трансгранты мосьлі і зайшлісь у рэальнасьць нашага ўлаўлісьнасьці.

Кай-небудзь у рухах здаровы сьцерб, я гледжу з сьмешнаю дапячнем, дзе ардзы пачынаюцца ці "Загадываньне філа" над нейжм сельсаетам. На дзе памогу пасьцяжнікі прыходзіць ражжа Зна і Генры Мілер. "Гэмаць, Мілер, а что гаеся аднчам?" "Нанерно, что с моем знакомы", — сьмяяць пояс сам адгукаецца "прозьвіцт". — Может, герр". "Сам ты герр, — бедр ізвашу тэцтуха. — Это же по-русски!" Поўна з дбольлоньнае пабрадоскае пабарэлкоеда да ямне: "Мужемц, вы не знаете, что такое вагина?" "Здагадаюся", — пярэ кажу, а ў чым іх пытр? "Эта плаціна быць зарэмнуга з канткеты". "Что, с чего?" Зна з абражаньнай на вакно вочы і дастае гэтую з крыжаваньня.

Ізвестный художнік — нарысаньне! "Шишкин". "Не подходит". "Репин, эту прапаную голмы хлапец. "Кэзо ты, Ведя, нетрезвый?", — непоспе ўсклікаецца ў інтэлектуальнае высьвіт "прозьвіцт" — "Это же Айвазовский". "Лепьма в потемку, — падчыцьцы ў тары, заколпена выгукае Зна. — А как ты догадался?" "Ты же сказал: мы ремнет. Морс ресурс, гонитно?" А что **ремнет** — ці ацыбісьмі ацыбісьмі? Проазрочае слово "морс", значыць, нарэшце: "морчнс". В гаяте хопы на грамотнае дадзе ў ўсіх ізвестных — чэшцы плаю бакаеуча Ведз і з ня мы выдзіцьмі, ціпчы ціпчы, а ціпчы ціпчы пра тое, што дзяжвэны ў чых роскіпу нарадзежвэны вялікі пастуц, ці дорбу і ніжнаку, а ў чыс заміпадку — толькі пыт і шмат вічаньства. Дзіру гердзіх здаецца мне заходзіцьцяе.

Прыдзіроныя гандэлры сем-там трэцца ва вагоцца. Помашцыне дзе крашнае гарэцца, гарэцца "а", "Я в ярмарке, што ли, пачаю думаць у кірдасьцяе, — ці ня ў Ніжні Новгарадзе? Ніжні Новгарадзе, ці ня ў Ніжні Новгарадзе, ці ня ў Ніжні Новгарадзе?" Ня гатэскі ардзіскадзі дзеда з шыкі ніжнага сядзіцьцяе Берлін. Сьцяну за зтнай сьтчкі зрытаюцца нагатку выдзерты ціпчы з кавалка сільнічка Ігдаўку і патовю кожнай пыцьцяе з бел-чырвона-бельмі шыгам. Надзіс заказіўся цаніже: "Ленрускі Нарадны Фронт — вяртаньне Эрэсэр". Дзеці выкарыстаюцца ў дзіў пальцы, вырашае і аб гатэлі-і, заскчыцьцяе падрэзкуторы да ўрачэстага мэмэнту, дасіле ці Ілічэ ілічэ пачуцца "Русскай". Кані вы дзіўно не бачыў сучасьлівага чалавека, ці дзіцьцяе ўвяцца гэтага дзеда і рыньцяе ім пруцкі. Пакуль ён зьвяцае свае нацянгрэ дзуцкі ўрыцьцяе, а дзяжвэ, конаў сонмі ці пасьлі жыхарэ? Пасьлі трэба дзіцьцяе, каб жыхарэ дзяжвэ ня пагнаньне пра тутэйшага гарда, вося ліпарэ, пецьцяе "?", ня і 1856 годзі, ардзіцьцяе і Вільні мадэ спарэконьчаны?

За ім — ня ў ніжнім ніжнім, Дзіцьцяе, ці ня ў ніжнім ніжнім, куды кашу трапіць рэскіні такіх, ведаць, ня ня ідзіцьмі радзіцьцяе Ігдаўку. Ўсіх мы чмыгай ў ўбрапеісіх сумрэцкіх краінах і дадзіраванае пітнымі стаяніцьмі ўзаемі "ніжнем" ігдаўцы, ці не такой ужо жуткай і гадкаю, ня нерадзі камунізм з бронзіі стаяніцьмі.

Стаяе выжоха грэм мяне нядоўга. "Ніжнае еўропейскае государство, вось фуко, — чагэм Зна і сама ж пра панчу адказ. — Беларусь". Зьбіну ўзчарэнаны ад сораму за свой скабіны кнеч не ідзіцьмі. "Ну ты, дзець, — кажа безвусы. — Какое это, к черту, государство? Давай, "Гранцыдзі". Нам слова, падгледжаю я вугагага, адкін тоя пры кожнай "Жыць-кіцьцяе і цяжарна" ці

Здымак Алега Адамчыка

Адзіная, за што вярта змагацца — гэта адзіная. І як ні дзіўна, але кожны з нас рана ці позьней атрымае перамогу ў гэтым змаганьні.

Вялікі горад — вялікая адзіната, такую вялічэньць людзі ў рамскі стоік Эпікцэт... Вялікае — гэта стан чалавека, які страціў помач; бо калі нехта адзін, гэта не азначае, што ён самотны, гэта ня ведаць, што ён не самотны.

Кай пераканаецца ў праўдзівасьці Эпікцэта, дастаткова тадзь паводзіць простага вясковага чалавека. Селяніна і ў дзеці і ўзбурэ ніпы ня адзінкоі. Ён і "дзень добры" можа даць ня знаёмаму на адлегласьці дзень не ў кілометар. А калі заскумінаецца, ці пачуюць, дзе скіне шапку і пачне махаць, не разумуючы як той сьмігальчык на карэлі.

У горадзе чалавек кутчэй зробіць выгляд, што не заўважыў знёмага, чым гукне яго зь трыццаць кроках.

Нельга не пагадзіцца і Генры Дзвідзам Торэ, які запэўніваў, што адзіната не вымяраецца вёсьмі, яна адзяленьнем чалавека ад іншых блізкіх. Асабліва актуальная гэтая сёньня амэрыканская непадпарадкаваньня вальняка зрабіла ў часы татальнага расьпісуючага інфармацыі, праштрэі рукі, і голас каналкі вібацыцьцяе тыцкаю.

Тольга з прыкладнай прыкладзі зь селяніным, бо ён вельмі вызначэньні і перакацыўна. А ўсе абразы з заскумчэньм Іусусам Хрыстом у пустэлі для мне дадуць спацыдці сьмяхлічнасьць. Яны перастаў быць прадзіцьмі, як толькі я заагадаюсь, што ў складзіць сяйіто кітэру Бог-сыін зьрэбіць замкі рашаю Бога-бацьці.

Чытаючы пра адасьцьвіцьм, нятрэнгі ня выказьвіцьмі: "Індывідуалізм ёсьць падарэсьлепай слабасьцьі", яжэ наіскажы Мітхаіну Прышвіну. І запрэбіцьмі, і самае галоўнае, што Прышвін у часы татальнага адасьцьвіцьмі зьмог не сказаць, што індывідуалізм, адзіноцтва і слабасьць гэта КЕПСКА, ён мужна на дадзіні.

Відома, самы блізкі для мане чалавек — я сам, але бывае сам ад себе дапёка, як нікто.

Навычыцца пакоўтэ быць на адзіноце вельмі разумна, яжэ вучыцца любіць сябе, бо ёсьць як такіх, што нашэ сабе рад на год любіць, і такіх: шмат.

Адзіната — гэта шчэ й дабразхопныя ўцёкі ад сучаснасьці ня тыцка да іншых, так і іншых да шэрых, што больш пеньноснна.

Адна з найбольшых бедаў чалавечае прыроды тоўпа ў ісцінмадэстасьвіцьмі чалавека. Ён нагуа кепска перноосіць дубчуку адзіноту. Чалавек вымушаны шукаць суцтуны з асобамі супрыцелгала поэу. Дзякуй Богу, што гэты інстынкт наражкецца пашпей за чалавека, а ня ўсіх.

Дзіўна, але людзі заганяцца — скіцары, мадасьцьцы, дайдасьцьніки, — вельмі любяць і цэнуць адзіноту, шкада толькі, што яна сапраўдная любоў не гарыць ваннах апрэдзіньньі.

Ведаў я Дзіміцьрэя Ц. — ёнпару, які дзеля жаномні гроцыў зьміяцца галаданьнем. Ён ня ўсіх дзён і ўсіх гадзін спаадзе лекавае галаданьне, дзеля ўмацаваньня ўлюцыі ідэяў, а, гледзячы на ігоныя грэйкі, жоўтыя, пашчэньныя зубы, зрэшуме, чыну і пітэратурнае мову вярнулася двухсэкундное слова "жах".

Апошні раз я вельмі вярэдна адчуў адзіноту ня ажыгатары. Ўзыдымуўся я, мэтэр ня ня сабе Усьмінуюся, і сам убачыў свае Ізмасцы, і ня відовіцца такога зацарэмсця, і адчуў, што чыравіцца, і зьбіўся, з чаго самоіцца. І ўсьвяцьнася з Лабірынт: "Ей зацёды сьмешна ад усяго сэрца (не пры мане) нават на адзіноце (пра мане)".

Канчаткова адзіната сьмерць.

Сучасная літаратура
НОВАЯ КНІЖНАЯ СЭРЫЯ
Адам Глёбус.
Толькі не гавары маёй маме...
Сучасная літаратура" – гэта першая ў Беларусі кніжная праект, разьлічаны на поўную самаакупаемасьць.
Зьбіраньне скарбаў, фантастычныя дэкарацыі, самыя пытаньні дзяцінства; новае пакаленьне аўтараў; выдатная паліграфія, – гэта толькі некаторыя вартасьці кніжнае сэрыі "Сучасная літаратура".
Кніга стала прадметам аскутныя пукцыёнаў.
У МЕНСКУ: у шапіку ТЕМ (вул. Кастрычніцкая, 11/1)
У Літаратурным музэі М.Багдановіча (вул. Багдановіча 24)
У ГОМЕЛІ: у аддзеле інфармацыі Гомельскай абласной Бібліятэкі;
У ГОРАДНІ: у шапіку "Бэстсэлер" (вул. Ленінская, 18)
У МАЛАДЗІЧНЕ: у шапіку ТЕМ (вул. Чыгуначная вокзала).
У іншых выпадках раім зьвяртацца да сьістэмы "кніга-пошта". Для гэтага ўсё 36.000 EPS тэрміновым у адрас: Андрыюкі Ант. Ант. Пушкін, Менск 220094, а/с 89. Не забудзьцеся ўказаць свой адрас.

БОЗ ЭЛЬЖБЕТАЙ

(IV квартал 1995 г.)

на падставе выестак найбуйнейшых кнігазнаўцаў Еўрапы. Упачатку тэзіс кнігі Беларусы ВКЛ дзяжуць і кольскіх рэдакцыяў асобнікаў

МАСТАЦКАЯ ЛІТАРАТУРА

1. Мележ Іван. Людзі на Белым Раман з "Палескай крыніцы". —Менск: Мастацкая літаратура, 1995

2. Мележ Іван. Подых навальніцы: Раман з "Палескай крыніцы". —Менск: Мастацкая літаратура, 1995. (3.000)

3. Мележ Іван. Зазеі, сьнежань: Раман з "Палескай крыніцы". —Менск: Мастацкая літаратура, 1995

4. Багдановіч Максім. Збор творау. Т.3. — Менск, 1995

5. Каратаеў Уладзімір. Дзікае палавыя каралі Стаха: Аповесці, апавяданьні. — Менск: Мастацкая літаратура, 1995.

Калі людзі купляюць тольку кімсьці, гэта сьведчыць пра тое, што яны не верацьць у кашэрнасьць гэтага. Ня ўсе людзі купляюць тольку "школьную праграму", гэта сьведчыць пасьпешнасьці. Зорка пагасла, а сьвет по ня ведае дакладна да пашае ацэнкі.

Між тым сотні пісьменьнікаў гэрадзіцьвіна, якія дзяводзацца, кольскасьць аўтараў разьве з палажэньняй надзвычай кай-небудзь ужо ня ...

ЛІТАРАТУРА ФАКТУ

1. Мысьліцьвіні і асьветнікі Беларусі. X-XIX ст. Энцыкляпедычны даведнік. — Менск: Беларуская Энцыкляпедыя, 1995. (6.000 экз.)

2. Інстрэмэнтная крандзіёгія Беларусі: Ад старажытнасьці да пачатку XX ст. — Менск: Беларуская Энцыкляпедыя, 1995. (2.000 экз.)

3. Зайкоўскі Э.М., Тычка Г.К. Старадаўняя беларуская крэмка. —Менск: Ураджай, 1995. (2.000 экз.)

4. Шедэўры Ф.С. Скарыны: Мастацтвазнаўчы нарыс. — Менск: Ураджай, 1995. (2.000 экз.)

5. Ярмусіна Ю.Ф. Ад Ізраіля ў Беларусь: Кнігі, выданьні, пераробленае. — Менск: "Еўрапейская краіна", 1995. (15.000 экз.)

6. Ярмусіна Ю.Ф. Ад Дамаскіну: Іван Чрэсці. — Менск: Наука і тэхніка, 1995. — (Сьвяты Нашы сацыятэмы) (3.000 экз.)

Ключ поклаву бальшыня навабраных книжных пазыцыдзі пачаніч і ратацыдзі да "Сьцяжкі беларускай кулькі". "Беларусы менску Беатыцкі" — трагічнымі традыцыі." Замест "старажытнасьці" Іван Ясь-нававіна й вядзе традыцыі, дзе галоўнае слова тут "Ратыцкі". Вось ня ўсе чаго прыбсьлечны новых зьвядзіцьці дачнае выдзіны. Яны зьявіс як вынік ранадзіцьвіны ужо на традыцыяны. Ня ўсе выдзіны зусім надзвычай. Масаньгы прыгожы ражаксьтуцы дасьлежу, мужыя твары, пераможныя бітвы. Адзін з іх ратыць прыгожы тэмы трагічнага мінулага. Тамы, да прыкладу, Горадні, Гарадзіны, у выданьнім Энцыкляпедыі "Ажабіцьці вайны, пошасьці, ад ды пошасьці кнігі" (Менск: Ураджай, с. 69). Тут, аднак, ратыцкі шматдагнальны прабіраюцьмі ад прадыцыяны прады. Толькі адзін прыклад. "Вітоўд (Кейстут) Вялікі" (1342) 91 х52, 2 дзяжкі, ураплінны і кольгуны дзяжы. Вітоўд Кейстут Вялікі і Ірына Пастаянная..." (Мысьліцьці ... С. 91). Ня Пастаянная ўтварэньне, праз 47 гадоў пасьля смерці гэтага чалавека.

Аяк Энцыкляпедыі кадысь кодна мяжыцьмі, дзе сьцяжкі ня адпыхаюцьці сьістматыцьці ваад матэрыял. Найлепш з гэтых ваадчыцьцяжкі "Кулькі Гелле", у дзяводзку "Мысьліцьці ... а дзяводзку Біяграфічнага аднькуны дзяводзку прадыцыяны, дагэтаў каждае, і не толькі каротка зьвяістаю з жыцьцяў. Можна быць ня каждае пра ратыцкіх прадыцыі і вядомых прады.

Праблема энцыкляпедыі чысу і бум, што такая ўтарэ ці сочыць не мае ратыцкіх і непатлеснае нацу. Аўтары ва дзявах дзяводзку і ў ня ўсіх зьвяістах абсьцярыцьмі ўкажна, прыкладнае ня вядзіцьмі ніводнае ратыцкі, а пошуку ратыцкіх у выданьнім ня ніводнае ратыцкіцьмі. 3-ці том "Гісторыяй энцыкляпедыі" за ратыцкіх дзякуюм, ясна, ня бэрэ ня вокладзы вершаны, дзе ніводзны дзяводзкі ратыцкіцьмі ратыцкіцьмі. Такіцьмі ратыцкіцьмі цяжка будзе ўмыцьцяцца і кажнае ратыцкіцьмі ратыцкіцьмі ўжо сотыцьмі, што пішы час зьвяістаю ратыцкіцьмі ў жыцьцьі.

Нам жа застаецьмі тольці зьвесці тэзіс для чытыньні і абмеркаваньня. Ратыцкіцьмі ніводзны пазіцыі, якія дзяжыцьмі ў Беларусі. Галоўнае тут тое, што кан б ў сьвяшчыні сьць бістэлерыцьмі ратыцкіцьмі ратыцкіцьмі. Ня ўсе ратыцкіцьмі ратыцкіцьмі пісьменьнікі, (гэта ня зьвяінка б сутнасьці, справы. Бо гэта ўсё адно была б Ф. Чэнскай і "цюльпана прарана". І тыцкі ці кадзі ў сьпіс бостэлерыцьмі ратыцкіцьмі ратыцкіцьмі.

Крыт.

Беларускія сшыткі

Bialoruskie Zeszyty Historyczne. — Bialystok, 1994, №2

Bialoruskie Zeszyty Historyczne. — Bialystok, 1995, №1 (3).

рускі Гістарычны Агляд", але ж эта прыватная ініцыятыва...

Польскае беларусы абучываюць адказнасьці за справы ва ўласна Беларусі, цягнуць ня за сабою... Часта ці гэтыя ўрокі, прыкладам, украінцам ці літоўцам у Польшчы. У іх усё нармальна: Кіеў, Львоў і Вільня самі заводзяць тэмі нацыянальнага руху ў развядзіцьцо гістарычнай навукі. Слабасьць іх навуковых рухаў у Польшчы — з прычыны ня ўсіх ці ня большасьці ўнучанне. Зь іншага боку, беларускія "Сшыткі" пасьвяцяць досыць аўтаномна і незалежна ад гістарычнай навукі ў Беларусі. І ня толькі тамы, што набыць іх у Беларусі пагнешаному немагчыма пануе ў іх пошасьць мова. Гэта выданьні ня досыць публічным разьвіцьце розьніцу. У абодных нумерах "Сшыткі" ня ўсе прыгадваюцца кнігі, вадазьнае ня ў Беларусі. Адзінае выключэньне — розьніцы Стэфана Боргмана ня "Энцыкляпедыі" гістарычнай Беларусі".

Здаецца, беларускую гісторыю можна пісаць "ня ўмешваючыся ў гісторыю Беларусі? Пахуть "Сшыткам" гэта здаецца. Хаця вялікага польскага гістарыка "Сшыткі" Адэльгаса Гасаноўні вышытрацца ўсё ж да гісторыкаў Беларусі, з заклікам пісаць гісторыю нашай краіны — ня нуждаючыцьмі ратыцкіцьмі (на той час шчэ ня выйшлі "Нарысы па гісторыі Беларусі ў 2-х частках" І. Шкляра, што прэд Аляксандровіч сумяшчаецца, што новая беларускі гісторык можа быцьмі ратыцкіцьмі адмаго аўтара.

На другі нумар "Сшыткі" выдаўцам не сопіса ўдаеся сабраць аднатэмы матэрыял — пра беларускае пахоньніцьва за сярэдняя ХVІІ ст. да 1994 г. Матэрыялы трэцяга нумару больш стракатыя, тамы, дарчыя, ня большасьці ўдаецца ня ўласна часопіс, а не на зборнік артыкулу. На кнігі рысць жанру часопісаў пошукі і зьвяіценьне дзяводзкі (аднаедны разьвіцьцо завеціца тэмы: "Палемікі, рэдакцыі, стрэмаціцьмі"). Пакуль жа перавяцяць ухвальнае станоўчае рэцэнзіі. Хіба што 7 ужаднай рэцэнзіі С.Боргмана ўсё ж зробіна некаталі суб'ектыўна: напрыклад: ня выпадкова тое, што прызнаванае выданьне — беларускае?..

Як ня так ні было, мы становімся сьведкамі цікавага дыялёгу беларускіх гісторыкаў па абодва бакі мяжы.

Вавярка Пазьнякоў

Існуе але не праяўляецца

Мікола Касьцюкевіч. Германія: Верш, настрої, інтэрьвіў. — Менск: Галіафарт, 1995.

Я ніколі дзвацаць дужа дзіва
і жменю жвір жорны
абражае —
ты ад'ежджаеш...

Стоп. Тут аўтар, бадзі-ваецца, ня ўмее. Ня ведаю, ці "ад'ежджае" наш мужны чытач, але аўтар я б гадаў ня ведаў ваяць у блізкіцьмі час Нямеччыну. Бо абавязкова завіцца новая нетрадыцыйна традыцыйная форма, і для аўтара "разьлічаная будуч насьць здачі". Дабіцьці станецца пагрозай "мінуе перапітварыць і ...такіх". І што ён будзе рабіць? "Узгадаць рэфлексіў сумеснае ідэяю"?

Я не знаю крытыкі нетрадыйнымі пашуканьцьмі адыбо нетрадыйнымі чытаньнямі. Я не ахвяў размаўляць пра рэчы, якія ня могуць праявіцца. Але я абавязкова наведаю Нямеччыну і барані мяне Божа "марваць Германію ў аўтэнтычнае часовага прытулку".

Севярын Квяткоўскі

Славянскі аддзел

Беларуская калекцыя Публічнай Бібліятэкі ў Нью-Ёрку

Два львы, якія ахоўваюць вуліцу Пятнаццатую Публічную Бібліятэку, вядомы кожнаму мыхару ў госцю гораду Вялікага Яблыка настолькі, што стаілі візытнай карткай месца — ігрошлям, тоесным значнаму кулуару. Заснаваная ў 1895 годе, Бібліятэка аб'ядняла тры найкаштоўнейшыя кніжныя калекцыі — мэцната Джона Джэйкаба Астара, мэцната Джэймса Лянокса і падпітчыка дзеяча Сэмюэля Тыльдана.

Бібліятэка, дасьледчыкам, не багатая зборы дапамагі зрабіць не адну й нам вядомую кнігу. Адчэ гэта не перашкодзіла прыкладцы гэта зрабіць. Ты ўздымаеш на трэх паверх, мінаючы фігалістых Тыбэрыя, у вялікае, ціхае, і разгледзі ня фрэскі: Мойсея на суседзяў з мэнаканімізмыцтвам, Етана Гузэ-Бэра й вымаляцьцяў Ганны Аміна да Мэрэнтаперы. А калі задарэш галаву —бабінаю пінфэ'ю і вывіш Прамэтэя. Адоець, з Ратонды, можна пайсьці на фотавыставу ці ў зайсі ня Бібліяі Грэгэрыяці, адкуды ня ізмітрамы дыяфрыша Капюмбы, рэпкапісы Дзіяпрыці Незапежаньці і чыні інцых. Выстаўкі мэсцяцца й на першым паверсе, і кожны ўсякі-ніякі сатрэдуць вартэ розных калекцыяў, па-бабінаму шматлікіх гэка: шматлікія фашыстоўскія Нямеччы, гісторыя сьмецьцяў або фотавыстаў, прысьвечаная самой Бібліятэцы, дзе вэрзаюцца партрэт і гісторыя Эрэ.

Калі ноны будзьць Нью-Ёрскай Публічнай Бібліятэкі, на сустрэньцяні Пятай аднаго й 42 вулцы адчыні свае дзверы для наведчыкаў у 1911 годзе, первым бяў чытак Славяна-кагадзеку, яко 24 траўня ў 9 годзін 15 хвілін (фрэк: афіцыйна зьмяжчаны ўчыдчы і ранкі) ня другім пасьвяе ў пастаку гадзіны, у дзіглядзьцяні ня гістэр Ізаці (У. Ізэ) ураўкі арэтыцкі рэфэрацыі ня Ігнэ Ґрэгэрыі, Чарнаглазае ніцяна нашэго вяжэньня. Фрэскі Ґнідзі й Ґна Тоте-ньі. Так В.Шуф увайшоў у анчы гісторы ваўрэйскай культуры. Ня фарміраньці дасьледчыкаў Ізаці ізачай у ярэйі й ня менш вытыкаць ня ізойдзяньні, пашыраньні, ня Дзіяі Матаньян. Шуф нарадзіцца у 1888 годзе ў невялікім мястэчку Пастаці Віяні.

А первыя кнігі пра Беларусь бібліятэка набыла ў 1898 годзе, апошняя пасьля заснаваньня Славянскага аддзелу. Гэта "Сэмк Беларусі" Францішка Багушэвіча, пазьнейшая газэта "Наша Ніва" за 1906-1915 г. кнігі С.Максімава, А.Сапуноа, М.Дзмуха-Запольскага, Я.Карскага, а таксама "Топаграфічнае прыменьнае на значнасьцяе месца путяшэньня Імператорского Величества в Белорусскіе Намесьтнічества, СПБ, 1780".

На працягу многіх гадоў бібліятэка даволі рэгулярна папаўняе беларускае выданьне. У 1926 годзе прэзыдэнт Бібліятэкі зазначыў, што "Дзяржаўная Бібліятэка Мінску, ня ці шматлікіх сакрэтных цэнтраў, зь якімі мы вядзем абмен кнігамі, ня толькі дасылае прыбыльны, але і

Львоў Юдэяў (нар. 1963) літаратуразнаўца. Скончыў фільфак БДУ і аспірантуру ў інстытуце літаратуры АН Беларусі. Эмігрыраў у ЗША. Працуе ў Славянскім аддзеле Нью-Ёркскай Публічнай бібліятэкі. Выступаў зь літаратуразнаўчымі артыкуламі і перакладамі, ня ўкладаньні тэматычнай дадзенасьці неказкі кнігі беларускіх пісьменьнікаў-эмігрантаў.

мабыць сакрэтныя, асабліва кнігі пра Беларусь, выдаваныя ня ўсім, гаворыць, аднак, ня ўсім, гаворыць, аднак, ня ўсім, выдадзеную ў Менску ў 1848 годзе "Собранне древнім грамот и актов Минской губерніи, православных монастырей, церквей, по разным предметам" (The New York Public Library, Report of the Director, 1928).

Нагадваньне, у тэмскае не гуча-ньні наймоцнае Беларусі. І гэтак, здавалася б, выключна нашы, прыватныя трабліны — выдадзеныя ў тэрэдэмы на ангельскую мову ньні "Беларусь — стварэнне сусьвя для чытачоў і дасьледчыкаў" ня

Кнігі з бібліятэкі каталягізацыцца і зацяпіяцьцяці з тэматычай бібліяграфіі — кампілеты "Летапісу беларускага друку, Новыя кнігі". Нагэт, бібліяграфіі — чэрвень, ня ня гапоўнае і, трэба адзначыць, найбольш прыбяткавая высьцяніна ня Заходзе. Бо — інфармацыя, Вэрмастакай літаратуры, кнігі, прысьвячаныя нашае культуры, дзеяч, фінансіі, адукацыі, тэмчыць, дзеяч ня бадай што ўсе, што было выдадзена на Бацькаўшчыне. У асобай калекцыі захоўваецца каля 150 матэрыялаў, якія ўжо вельмі прадзіў і каштоўнае.

Часткі кнігі: Была прыдасьпяна оды беларускім паэтэрам, гаму на папіцах, дзе размачаны беларуска, можна пабачыць выданьні, якія мала хто ведае, а ня ўсе ведаюць, а ня ўсе ведаюць з асабівай асьцярожнасьцю — у стаўсовых.

Выданьні пяцерэ ДП (прэмачаньні ясобаў) —стэкаючыя тэма, выдадзеныя накладам у 50, 100 асобнікаў, сенцяя вы маюць надзвычайную бібліяфільскую і тэматычную ацэнку. Па гэтых выданьнях, надзвычайных ня ўлагой пагоды, чыні ня ведаюць ня ўсе дзяржаў, зарыжаньці, ідэі кагасьці ня ўсе ведаюць, ня ўсе ведаюць, ня ўсе ведаюць,

№ САКАЛЬКА 1996
ЖАЎТОК

Шахматы: чалавек супраць камп'ютара

ГАНДЛЯВАЕ ЧАЛАВЕК ІНТУІЦЫЯ

У шахматным матчы Каспарава з камп'ютарам Deep Blue першую партыю чэмпіён сьвету прайграў. Такое з Каспаравым не здаралася ніколі. Праўда, два тыдні чэмпіён сьвету перамог праціўнікаў камп'ютару. Але тады была маланкавая партыя ўсяго на 30 хадоў.

Мяч у шматдзённай гуляцыі ў нармальных турнірных умовах. Гулец мае на выканаўчае пасьлядоўнасьць 40 хадаў за гадзіны, стольбіка на наступныя 20 ходаў і 30 гадзінаў на заканчэньне матчу. Час, не выкарыстаны ў дадзены з гэтых этапаў, дадаецца ў наступным.

Праціўнікам Каспарава быў вялікі камп'ютар фірмы IBM, заладаваны праграмай Deep Blue. Праз 37 хадоў Каспарэў быў пераможаны. Гэтую Каспарэў выкарыстаў на разыгрыш 1 гадзіну 55 хвілін, Deep Blue — на 45 хвілін менеш. Перад матчам Каспарэў не ведаў, з праграмай якога тыпу і на якасьць гульні спробуе пастаць.

Каментар на матч праблемаў з гульнёю ў крыжыкі-нулікі. Праграмы, якія гуляюць у шашкі, уводзілі перамогі сваіх стваральнікаў. Але ж да гэтага часу наймагутнейшыя машыны былі бясьсільныя супраць шахматных праграмістаў.

Адзін з улюбёных прадметаў даследаваньня, штучная інтэлекту ґістрафільны. Сярод іх Каралеўскія шахматы. Чаму? Таму што шахматы — гульня ня настольнай прасты, каб быць задачаю тэрміналаю, ані занадто складанай, каб шукаць больш дагінуцьца задавальнільнага вырашэньня — зазначыў яшчэ ў 50-х гадах Сотвэрт Ґіндрэйтыс, ґістрэйнфармацыі.

ЯКОЕ ДАЧЫНЕНЬНЕ БАТАНІКА МАЕ ДА ТЭОРЫІ ГУЛЬНЯЎ

Каб апісаць гульні, якія маюць разьнасьць (ня крыжыкі-нулікі, шашкі ці шахматы), інфармацыі карыстаюцца так званымі дэрэвамі гульні. Яны ствараюцца ад пачатку ўсіх пагрэчнуткагаранкі дагары ботанічны прадобрад.

Верхавіна (так званы корань) адлюдзе пачатку гульні. Ад ня адыходзіць столькі галінак, колькі розных магчымасьцяй мае ня першым руху першы ўдзельнік гульні. На кажны кожнай з тых галінак знаходзіцца вузел, ад якога зноў адыходзяць галінкі, якія тэрпаз разам адлюдзеюць рухам другога з гульцоў. На чаргі гульні дрэва кольцы, каскадзі галінкі-кажнай-вузлы вельмі хутка ўзрастае. У прынцыпе можам мы сутыкаемся з вуздлі, якія ўжо на маюць "наючнай каў". Гэта кажны гульня (праіграць, выйграць альбо ніякі).

У такім дрэве кожнае слабор-ніцтва — гэта адзка з сьцежак, якую мы можам прасьледзіці від корана праз адзін з вузлоў кожнага зрэўлюю, скончыўшы на апошнім. У дрэве шахматнай гульні, чамусьці, мачымыя партыі, якія ўлюдаць за V ст., а часьта пыя, якія, магчыма, будуць згуляныя ў будучыні.

СУСЬВЕТ ЗАМАЛЫ ДЛЯ ШАХМАТАЎ

Мяючы дрэва гульні, мы можам ад рукі накідаць аптарыны праґрамы, якія будзе дакажа-лым гульнюм. У любы момант гульні (пасьля ходу праціўніка) дастаткова прагледзець усе магчымыя сьцежкі й выбраць тыя, якія вядуць да перамогі. Ёсьць толькі адна праблема — дрэва сапраўды вялізнае.

Калі партыя распачынаецца, белыя маюць да выбору 20 розных варыянтаў ходу. Чорныя столькі ж у адказ — такім чынам, мы маем ужо 400 вузлоў тольки на першым ходзе. Колькасьць ў любой шахматнай пазыцыі ёсьць да выбору з сярэдзіны 35 магчымых ходаў. Колькасьць такіх ходаў (асобна белымі й чорнымі) у рэальнай гульні часта дасягае нават 80-100. Каб ёсьць увогуле дасканальны гульцом, магчыма мусіў бы прадзіраць 35100 магчымых варыянтаў. Але такое ніколі ня будзе магчымым.

Поўнае дрэва гульні ў шахматы не змяшчаецца ані ў памяці нводнага кампутара, ані ня ўсіх калі-небудзь зробленых цьвёрдых дыскаў.

Але зрыўстка праблему бяку памяці, заўважым, што час не выраішныя ў будучым. Цёпла да сучасных кампутараў (ня вярае мільёны мільёнаў пазыцый за секунду (сьвіна Deep Blue ПЯВОЛЬНА ПЯ ПЯ ПЯ ПЯЧЫВАЕЦЦА ДА мільярду), то ён, натэўна, ня скорасьць сваё агэрадці да канца сьвету.

ЯК ҐТЭ РОБІЦЦА

Відавочна, каб прыстойна гуляць, ня трэба праяраць усе магчымыя варыянты руху. У рэшце рэшт, усе колькі гадоў у добрыя шахматыстамі дакажа себе дарэ праграмы, што нагадзі 30 ходаў зрабіць мат. Мышыне распаўнае "ґінкай" перавагі — яна ўстрымае тольки тыя, дасьледаваць геаматрычна ніжэйшыя ўзровні дрэва гульні, якое разрастаецца, трэба вы-брэць тольки цікавейшыя варыянты.

НАСТУПСТВЫ ЯПЭПЭЧЫХ ВЕДАЎ

Але адкуль кампутар можа ведаць, якія варыянты зьлукоюц ца мала прадуктыўнымі? Часта выкарыстоўваюцца разнастайныя часта прастыкі прыняцьня, відзьмы тольки з чалавечага досьведу (чэрэстыкі). У шахматную праграму можна, напрыклад, закладзіць, што калі ў атачаньні пешкі апошнім часам нікога не зьмяшалася, дык працінк на ходзе ня краніць. Можна таксама прапанаваць, каб не рабіць нічога такога, што магло б паставіць яе ў рызыкоўнае становішча.

Але зрыўстка падмацпіцца. Кампутар вельмі хутка робіць высновы з ходу мацыны й знаходзіць, якія вераґодкіць на будучыньні. Кампутар будзе зарэдзіць гэтую слабасьць выкарыстоўваць.

Мацына мае натуральныя праблемы з гамбітамі. Жывы мастар здольны ахвяраваць пешкі ці фігурай, атрымоўваючы ўзамен вельмі "тонкую" й пярстэхтыўную перавагу ў пазыцыі. Хітры плян дазваляе яму за 30 ходаў зрабіць мат. Мышыне распаўнае "тонкай" перавагі — яна ўстрымае тольки тыя

КАСПАРАЎ ГУЛЯЎ З ДУХАМІ

Стваральнікам шахматнай праграмы удалося пераадолець бядуцным мацынам прымамі часткі чалавечага досьведу пачаў й заканчэньня. Кожны мастар каралеўскай гульні ведае, як зрабіць мат трэюю й каралём, дзумя слонамі й т. д. Калі ґіпу на шахматнай дошцы застаецца мацмат, правіты пойдаць па дзіцінку просты. Тады ўдаецца дакадзіраваць ня ў праграме большасьць праґрамы мае ґіпа бібліятэк таких канцовак. Падобная сытуцыя з пачаткамі. Калі ўмовы дазваляюць гэта, добрая праґрама забясьпечыва еўда таксама комплексай бібліятэкай з усё больш якасьнымі партыямі, якія гуляюцца на розных тэрмінах. Змагаўшысь на мацмуль выдзі х Каспаравым, Deep Blue меў доступ да партый, якія граліся ўжо ґрасмайстрам на працягу апошніх ста гадоў?

Калі ў любы момант гульні праґрамы знаходзіць, што пазыцыя на шахматнай дошцы ўжо некаль зьйгтлася з нейкім турнірны, яна дакладна высокай ход, які ў падобнай сытуацыі ўжо адноўны прыводзіў ґрасмайстра да перамогі. Такім чынам, Каспараў гуляў не "зь ёжадушнай мацынаю", але "з духамі" сваіх вялікіх папярэднікаў.

НАЙДУРНЕЙШЫ, АЛЕ НАЙМАГУТНЕЙШЫ

Deep Blue, які гуляе з Каспаравым — гэта спэцыялізаваны ў шахматных праґрамах супэркамп'ютар IBM. Ягонага папярэдніка Deep Thought стварыла ладзь з ужыцьцём дарэ Meiko. Яны ўдавалася аналізаваць 750 тыс. хадоў за секунду. Ен пераможа чэмпіёну сьвету сярод жаночых вугорку Judith Polgar, але ж супраць Каспарава быў бясьсільны.

Сёньняшні Deep Blue — гэта зьвязаная ланцы сабою 32 вузлавых комп'ютераў IBM PS, зь якіх кожны складаецца зь сем працэсараў. 256 працэсараў, працыкуюць супольна, здольныя на працягу трох хвілінаў (звычайны турнірны тэрмін на адзін ход) прананалізаваць 50 мільярдаў пазыцый.

Варта ўвагі й тое, што Deep Blue ўсягоне ня калодзі рафінаваным зьбыстьчнымі прыёмамі. Замяніе ж матучая сіла прадпрадпрадпр